

Lars von Triers billeder rammer os i maven

Ofte er fortællingerne i Lars von Triers film langt ude. Men han bruger billederne, så vi er nødt til at forholde os til, hvad filmene gør, forklarer professor Bodil Marie Stavning Thomsen, der har skrevet en bog om Lars von Triers fornyelse af filmen.

FAKTA

HIPPIEFEST, PORNO OG P-PILLER

Når Århundredets Festival åbner fredag 3. marts 2017, sker det med en stor 1970'er-hippiefest i Stakladen, hvor Savage Rose vil underholde.

Her skal Bodil Marie Stavning Thomsen stå for ét af de seks foredrag, der foregår i løbet af aftenen; nemlig et om porno og p-piller. Andre foredrag handler om musikkultur, festivaler, bevidsthedsudvidende stoffer, blomsterbørn, bollerum mv.

Århundredets Festival handler denne gang om perioden 1950-2000. Folkeuniversitetet i Aarhus står bag.

Læs mere på www.aarhundredetsfestival.dk.

FAKTA

HØR MERE OM VON TRIER

Bodil Marie Stavning Thomsen forelæser på Folkeuniversitetet tirsdag 18. april om Lars von Triers film.

Læs mere på www.fuau.dk

VIDEN

Af Jonna Toft

Folkeuniversitetet i Aarhus i samarbejde med Århus Stiftstidende

BESS' BLIK GLIDER HEN OVER DE SKOTSKE BJERGE. SÅ DREJER HUN HOVEDET, NAGLER TILSKUERNE TIL BIOGRAFSTOLENE MED ET DIREKTE BLIK PÅ KAMERAET OG SMILER UNDERFUNDIGT.

Filmen "Breaking the Waves" blev i 1996 Lars von Triers internationale gennembrud. Den er spækket med eksempler på, hvordan han vrider de gængse konventioner for, hvordan man laver film. Han skaber noget uventet, og det virker stærkt på tilskuerne.

- Når Bess kigger direkte på os, bliver vi inddraget i filmen. Vi er ikke længere neutrale biografgængere i mørket, vi er involverede - måske mere, end vi bryder os om, forklarer professor Bodil Marie Stavning Thomsen, Aarhus Universitet.

- Det direkte blik i kameraet blev faktisk forbudt af filmindustrien i Hollywood i starten af 1900-tallet, fordi det virker så stærkt. Men von Trier lader Bess kigge på os 16-20 gange i filmen, og det skaber 'huller' i fortællingen. Vi bliver næsten medansvarlige for, hvad der videre sker, siger hun.

Bodil Marie Stavning Thomsen har forsket i Lars von Triers film og skrevet bogen 'Lars von Triers fornyelse af filmen 1984-2014', som udkom i april 2016.

- Han har skabt en fornyelse, som kan ses. Dele af Dogme95-reglerne bruges nu i næsten alle film til at skabe realisme, fortæller hun og kalder Lars von Trier for en af de største og mest nyskabende nutidige filminstruktører.

På Folkeuniversitetet i Aarhus holder hun jævnligt forelæsninger om bl.a. von Triers filmunivers.

Forstår gennem billeder

- Billeder påvirker os. Vi tænker og associerer i billeder uden nødvendigvis at sætte ord på. Billeder skaber en affekt hos os, en umiddelbar kropslig reaktion eller følelse. Det bruger Lars

von Trier. Han siger selv, at han først komponerer billederne, og så kommer historien, siger Bodil Marie Stavning Thomsen.

Når vi kigger os omkring, beslutter øjet, hvad det skal fokusere på. Men det bestemmer instruktøren, når vi ser film. Von Trier veksler mellem det optiske afstandssyn, som vi normalt bruger, og meget nære close-ups, hvor vi fx ser en kind så tæt på, at vi næsten kan mærke huden.

- I "Idioterne" får Karen en lussing, og den filmes så nært, at det føles som om, man selv bliver slået i ansigtet, bemærker Bodil Marie Stavning Thomsen.

Uskarpe billeder med raster eller rystelser er også en del af von Triers billedunivers, f.eks. i "Riget", hvor man ser billeder fra overvågningskameraer.

- De ultranære billeder giver ofte en fysisk form for indlevelse eller sansning, mens de kornede billeder fra et overvågningskamera giver en anden form for realistisk indlevelse. De kan både skabe hverdagsrealisme og afstand og minde os om, at det kun er film. Blandingen af det stofligt nære, det håndholdte kamera og så sekvenser med afstand gør det til en udfordring for os at navigere i billeduniverset - og det er hensigten, siger hun.

Dobbelte fortællinger

Historierne i von Triers film kan også være vanskelige at følge. I "Breaking the Waves" kan vi vælge at tro på, at Beth er stærkt religiøs, eller vi kan betragte hende som skør.

- De to fortolkninger ophæver ikke hinanden, de fungerer side om side, og von Trier lader tilskueren vælge frit. Det er meget elegant. Vi ser det samme i "Antichrist", hvor tilskueren kan vælge at følge manden eller kvinden. Men det er tydeligt, at hvis du tager parti, går du glip af halvdelen af historien, forklarer Bodil Marie Stavning Thomsen.

- To modstående kræfter bliver sat overfor hinanden i flere af Lars von Triers film, og på den måde bliver det tydeligt, at fortællingen er en konstruktion, et eksperiment. Som tilsku-

ere forsøger vi hele tiden at ordne fortællingen inde i hovedet, men vi bliver drejet rundt, og man ved aldrig, hvad en Trier-film ender med. Nogle af dem har virkelig mærkelige slutninger. Vi er vant til Hollywood-film, der får tårerne frem på de rigtige tidspunkter - men hos Trier bliver vi ikke taget i hånden på samme vis. Vi involveres i filmen via billederne på en måde, som vi ikke kender fra den underholdende films konventioner. Vi mister kontrol, og det er der mange, som ikke kan klare ved Triers film.

Henviser til filmhistorien

Filmfans kan finde en række henvisninger til filmhistorien hos Lars von Trier. "Breaking the Waves" spiller f.eks. på Carl Th. Dreiers mesterværk "Jeanne d'Arcs lidelse og død" fra 1928.

Dreier fremstillede hovedpersonen nøgent; usminket og kronraget, og man brugte det originale afhøringsmateriale til teksterne.

- Der er en realisme i "Jeanne d'Arc", som genforhandles i "Breaking the Waves", f.eks. via de meget stoflige nærbilleder af Bess. Man glemmer ikke hendes ansigt. Von Trier går hele tiden i dialog med filmhistorien. Han fortolker de filmiske konventioner og vrider dem, og når han genfortolker filmklassikerne, får han dem til at blive vedkommende gennem det visuelle sprog, forklarer Bodil Marie Stavning Thomsen.

Hans primære ærinde er dog at få os til at reflektere over, hvad film er, og hvad det betyder at se, mener hun.

- Hvad er sandhed? Hvad ved vi egentlig om det? Det er han altid kritisk overfor. I Lars von Triers film inddrages både kameraet og publikum, så vi forstår, at vi selv er en væsentlig ingrediens i filmens fortælling.

På dvd'en til "Idioterne" står det med al ønskelig tydelighed: En film om, af og for idioter. Vi, publikum, vi er tænkt med.

I LARS VON TRIERS FILM INDDRAGES BÅDE KAMERAET OG PUBLIKUM, SÅ VI FORSTÅR, AT VI SELV ER EN VÆSENTLIG INGREDIENS I FILMENS FORTÆLLING.

BODIL MARIE STAVNING THOMSEN, PROFESSOR PÅ AARHUS UNIVERSITET

Folkeuniversitetet

os lige

BLÅ BOG

BODIL MARIE
STAVNING
THOMSEN

Professor MSO ved Institut for Kommunikation og Kultur, Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet.

Forfatter til bogen 'Lars von Triers fornyelse af filmen 1984-2014', udgivet i april 2016 på Museum Tusulanums Forlag. Tidligere har hun bl.a. skrevet bogen 'Filmdivaer'.

Har for nylig fået 6,5 mio. kr. fra Det Fri Forskningsråd til at forske i sammenhængen mellem spontan, kropslig affekt, digitale interfaces og begivenheder.

Er på forsiden af Folkeuniversitetet i Aarhus' forårsprogram.

Bor i Risskov. Har tre store sønner og en kæreste.

Født i 1956 i Bindeballe ved Vejle. Opvokset ved Esbjerg.

